

تامین حداقل نیاز معیشت اقتصادی الزام یک اقتصاد عدالت محور

دکتر رضا محسنی، عضو هیات علمی موسسه مطالعات و پژوهش های بازرگانی

موج

اغلب، علم اقتصاد را با هدف کسب درکی عمیق از پدیده‌های اقتصادی که شهروندان هر روزه با آنها دست به گریبانند توصیف می‌نمایند اما از لحاظ تعریف کلاسیک آن، علم اقتصاد علم تخصیص بهینه منابع محدود برای تامین نیازها و خواسته‌های نامحدود تعریف شده است. لازم به ذکر است قبل اینکه هرگونه ساختار ترجیحات وارد عمل شود و تخصیص بهینه انجام گیرد می‌بایست حداقل نیازهای معیشتی از کالاها تامین شوند.^۱ لذا همیشه ابتدا درآمدی معادل حداقل معیشت خرج می‌شود و سپس در سطح بالاتر از حداقل معیشت میان کالاها تقسیم می‌گردد در اینجا این نکته قابل تامل است که مخارج حداقل معیشت تابعی از قیمت‌ها است لذا با تغییر در سطح عمومی قیمت‌ها مسلماً مخارج حداقل معیشت تغییر می‌یابد.

بنابراین اگر برای هر مصرف‌کننده جهت تامین نیازهای معیشتی سبدهای بنام سبد کالای معیشتی تعریف گردد و دولت با برنامه‌ریزی در تولید و حمایت از این کالاها قادر خواهد بود در هر شرایط بحرانی به تامین احتیاجات اولیه مصرف‌کنندگان بپردازد. در اینجا می‌بایست در تعریف سبد مصرفی معیشتی تامل نمود چرا که این سبد علاوه بر کالاهای مصرفی شامل کالاهایی نظیر مسکن نیز می‌گردد. به عبارت بهتر می‌بایست بر حسب مورد استاندارد معیشتی برای هریک از اقلام مصرفی برای هر فرد و یا بعد خانوار تعریف نمود.

در اینجا باید به این نکته توجه نمود که تامین سبد مصرفی معیشتی به معنی اقتصاد معیشتی نیست. در یک اقتصاد معیشتی، اکثریت مردم به کشاورزی ساده اشتغال دارند. آنها مصرف‌کننده بخش اعظم تولیدات خود هستند و مازاد تولید خود را به صورت پایاپای با کالاهای ساده دیگر مبادله می‌کنند. این گونه جوامع، فرصت‌های بازار اندکی را ایجاد می‌کنند. با توجه رشد اقتصادی ۵/۱ درصدی اقتصاد ایران (بدون در نظر گرفتن نفت) در سال گذشته و افزایش سرمایه‌گذاری خارجی از

^۱ Layard, P.R.G

۱۶۰۰ میلیون دلار در سال ۱۳۸۶ به ۴۳۰۰ میلیون دلار در سال ۹۰، رشد ۲/۳ برابری صادرات غیرنفتی و رشد ۲/۸ برابری ارزش بورس اقتصاد ایران نمی‌تواند در طبقه بندی اقتصاد معیشتی قرار گیرد.^۲ عوامل موثر بر مخارج سبد معیشتی شامل حجم نقدینگی و سیاست های پولی، مخارج دولت و مالیات(سیاست مالی)، سیاست های تجاری و ارزی، سازگاری میان سیاست های پولی، مالی و ارزی و تنظیم بازار داخلی می باشد.

لذا بر حسب نظر سخنان مقام معظم رهبری در هفته دولت با اشاره به برخی مشکلات موجود که عمده این مشکلات به مسائل معیشتی قشرهای متوسط و ضعیف مربوط می‌شود که باید برای برطرف کردن آنها، جدأ همت و برنامه ریزی کرد، دولت می‌بایست جهت تامین حداقل نیازهای معیشتی و جلوگیری از بحران در برخی از مصارف ضروری، سیاست‌های مناسبی برای تامین آنان اتخاذ نماید.

^۲ گزارش وزیر اقتصاد در هفته دولت